

УДК 37.01:5 +378.03

Соціальна реальність у контексті правової освіти

Ю.С. КРАВЦОВ

Дніпродзержинський державний технічний університет, м.Дніпродзержинськ, Україна

E-mail: kravcovyuri@yandex.ru**Авторське резюме**

Автор аналізує теоретичні основи сучасної правової реальності, що змінилася, а також ознаки кризи правопорядку в Україні сьогодні. Автор вважає, що правова криза в Україні є перманентною, вона стала «інститутом запуску» інших національних криз — політичної, влади та управління, демографічної, економічної, моральної тощо. Одночасно правова криза підсилювалась і продовжує посилюватись політичною та іншими видами криз, створюючи загальну системну кризу у державі. З'ясовано, що від міри адекватності обґрунтування його причин залежать спрямованість і ефективність як реформування суспільства в цілому, так і здійснення правової реформи як складової частини трансформаційних процесів зокрема.

З філософської позиції розкриваються фактори формування правового поля освіти в умовах становлення нового історичного типу суспільства, у нашому випадку - інформаційного. Аналізується процес трансформації сучасного українського суспільства, коли в ньому відбувається докорінна зміна ролі права, що набуває рис основного ціннісного орієнтиру, однієї з фундаментальних суспільних засад. Показано, що також змінюється і завдання юридичної науки. Вона намагається осмислити залежність права від людини. Посилення процесів глобалізації у сучасному світі та перспективи побудови гуманістичної, ліберально-демократичної цивілізації відіграли роль суттєвих стимулів до інтеграційних пошуків, спрямованих на теоретичні побудови, здатні «примирити» позитивістський і природно-правовий напрями у розвитку сучасного правознавства. Важливою є необхідність відповісти на питання, хто відтворює і відбудовує форми буття, в яких суб'єктних взаємодіях і ситуаціях вони відтворюються, змінюються, проєктуються і конструюються.

Ключові слова: правове поле освіти, ринково орієнтоване освітнє законодавство, зміни в соціальній реальності, необхідність реформи юридичної освіти, зміна завдань юридичної науки, філософське обґрунтування дозволу проблем права.

Social reality in the context of legal education

YU.S. KRAVTSOV

Dneprodzerzhinsk state technical university, Dneprodzerzhinsk, Ukraine

E-mail: kravcovyuri@yandex.ru**Abstract**

The author analyzes the theoretical foundations of the modern legal reality has changed, as well as signs of a crisis of law in Ukraine today. Author believe that legal crisis in Ukraine is permanent, it became the "Institute Launch" other national crises - political, government and management, demographic, economic, moral, etc. Simultaneously legal crisis intensified and continues to intensify political and other types of crises, creating an overall systemic crisis in the state. Revealed that the degree of adequacy of reasons justify its effectiveness depends on the direction and reform as society in general, and legal reform as part of the transformation processes in particular.

From the philosophical positions revealed factors of legal education in the field of establishing a new historical type of society, in our case - the information. Examines the process of transformation of the modern Ukrainian society when it comes fundamental change in the role of law, acquires the features of the basic values, one of the fundamental social principles. It is shown that also changes the task of legal science. She tries to comprehend the relationship of human rights. Strengthening global processes in the modern world and the prospects of building a humanistic, liberal-democratic citizens tion played a significant role incentives for intelligent searches aimed at theoretical constructions are able to "reconcile" the positivist and prirodnopravovy directions in the development of modern jurisprudence. Important is the need to answer the question of who plays and restores the form of being, in which the subject interaction and situations they reproduce, modify, designed and constructed.

Key words: legal field of education, market-oriented education legislation, changes in the social reality, the need for reform of legal education, the change of roles legal science, problem solving philosophical study law.

Постановка проблеми. Формування правового поля освіти є однією з головних детермінант ефективного функціонування і розвитку державного управління неперервною освітою в Україні. Становлення нормативно-правового освітянського поля ще продовжується,

головне в цьому питанні — відповідність європейським та світовим стандартам на рівні законів, відображення державницької позиції щодо підвищення професіоналізму працюючих осіб завдяки безперервній освіті. Метою нашого дослідження є з'ясування змін соціальної

© Ю.С. Кравцов, 2014

реальності в контексті змін правової освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми соціальної реальності були висвітлені в радянській і пострадянській філософській та юридичній літературі. Серед них, зокрема:

– філософське осмислення ціннісно-нормативної реальності (Т.О. Алексєєва, В.П. Андрущенко, В.С. Бакіров, І.В. Бичко, Є.К. Бистрицький, Н.А. Бусова, О.Г. Дробницький, А.М. Єрмоленко, К.К. Жоль, А.І. Кавалеров, М.С. Конох, О.М. Кривуля, В.О. Лобовиков, А.М. Лой, О.Ф. Плахотний, М.В. Попович, С.В. Пролеєв, О.П. Пунченко, М.І. Романенко, Л.А. Ситниченко, Е.Ю. Соловйов, О.В. Халапсіс, С.В. Шевцов, В.В. Шкода та ін.);

– трансформаційні процеси в посттоталітарних суспільствах (О.Г. Данильян, В.М. Селіванов) та інші аспекти, які певною мірою створюють підґрунтя для відповідних узагальнень.

У межах колишнього СРСР Україна не мала власного правового освітнього поля. Закони, норми, правила, які регулювали життєдіяльність освітньої галузі, відтворювали й повторювали загальну ідеологію колишнього СРСР. Зусиллями працівників Міністерства освіти і науки, відповідних наукових, освітнянських та державницьких інституцій на сьогодні Верховною Радою України прийняті й діють закони «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність». До внутрішніх та зовнішніх пріоритетів у становленні освітнянського правового поля слід віднести: вплив головних орієнтацій у розбудові української держави; створення демократичного суспільства; всебічне забезпечення прав і свобод людини; шанування національних прав усіх народів; повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу України; побудова правової держави; підготовка людини до життя у відкритому суспільстві; інтеграція загальнонаціональної ідеї із загальноцивілізаційними духовними орієнтаціями [4; 216 – 225.].

Нинішній проект закону «Про вищу освіту» має спрямовувати освіту в широкому миротворчому розумінні на перспективу розвитку цивілізації, а також на націю- і державотворення.

Мета дослідження. У процесі демократичної трансформації сучасного українського суспільства в ньому відбувається докорінна зміна ролі права, яке поряд з інструментальним значенням набуває рис основного ціннісного орієнтиру, однієї з фундаментальних суспільних засад. Оскільки в сучасному українському суспільстві стійкі стереотипи поваги до права, на жаль, відсутні, потрібне більш фундаментальне обґрунтування ролі права в житті людини і суспільства та відповідне орієнтування політики. Від міри адекватності такого обґрунтування за-

лежить спрямованість і ефективність як реформування суспільства в цілому, так і здійснення правової реформи як складової частини трансформаційних процесів зокрема.

Виклад основного матеріалу. Перефразовуючи відомий афоризм Гегеля, можна сказати наступне: «Кожен народ має той правопорядок, який він заслуговує». Соціальний порядок породжується соціальною культурою людей, що включає у себе зокрема їх політичну, економічну, правову, моральну культуру.

«Правова криза в Україні є перманентною, вона стала «інститутом запуску» інших національних криз — політичної, влади та управління, демографічної, економічної, моральної тощо. Одночасно правова криза підсилювалась і продовжує посилюватись політичною та іншими видами криз, створюючи загальну системну кризу в державі [13]. Вона, з одного боку, є «рукотворною» і за всіма ознаками «вписується» в процеси, які у світі отримали назву «керований хаос». З іншого боку, ця криза стала однією з перших в світі, яка свідчить, що цивілізація досягла вершини в своєму спіральному розвитку і розпочалися зворотні процеси — регрес» [7].

Ознаки кризи правопорядку в Україні сьогодні очевидні. Її витоки, на наш погляд, слід шукати у кризі правової культури громадян. Правова культура формується під впливом не будь-якої юридичної освіти чи будь-якого юридичного досвіду, а саме залежно від характеру (типу) освіти чи досвіду, тобто лише завдяки певному типу юридичної освіти і досвіду. А це, в свою чергу, визначається відповідною соціальною реальністю, яка і детермінує типи духовної парадигми. Сьогодні як ніколи виникає потреба в нових методологічних підходах, які б дали можливість поглянути на право як на найважливіший елемент людського буття, особливу реальність, що має складну структуру і власну логіку функціонування і розвитку. Особливе значення послідовних теоретичних досліджень, які виходять на філософський рівень, полягає в постійній критиці існуючого і в обґрунтуванні нових тенденцій розвитку. Тому осмислення правової реальності як суперечливої єдності всіх граней такого явища, як право, є одним з актуальних завдань філософії права.

З появою неklasичної парадигми соціального знання, коріння якої сягає феноменології Е.Гусерля і В.Дільтея (середина ХХ ст.), сформувалось уявлення про конституюючу діяльність суб'єкта як частину об'єктивного світу. В центр уваги нової суб'єктивістської парадигми були поставлені не об'єктивні процеси соціальної упорядкованості, а порядок, який формується у свідомості суб'єкта в процесі інтерпретації ним соціальної дійсності. Людина не відображає у своїй свідомості світ, а конструює його; і в такий спосіб наповнює іншим змістом, який обумовлюється належністю суб'єкта до певного типу культури, соціального, ціннісного контек-

стуального простору [1;206]. Радикальний онтологічний поворот у сучасній соціальній філософії, в результаті якого проблематика свідомості, мислення, пізнання, науки виявилася проблематикою буття, його процесуальності, його структурності, складає одну з головних характеристик сучасності. Важливою є необхідність відповісти на питання, хто відтворює і відбудовує форми буття, в яких суб'єктних взаємодіях і ситуаціях вони відтворюються, змінюються, проєктуються і конструюються [5;9].

В останні роки інтенсивно розробляються поняття віртуальної реальності [6,9,12] і одночасно з цим ідея віртуалізації суспільства [3]. Поняття «віртуальний» все частіше вживається в більш широкому контексті. Наприклад, тривко увійшли до вжитку не тільки такі словосполучення, як «віртуальне співтовариство», але й «віртуальна корпорація», «віртуальні гроші», «віртуальна демократія», «віртуальне навчання» і т.п., які тісно зв'язані з правовою реальністю, і мають правовий зміст. Дійсно виникла і розвивається вже згадувана нами вище нова організація соціального життя комунікаційного середовища - віртуальна реальність.

На думку автора теорії «віртуального суспільства» А. Бюля, з розвитком технологій віртуальної реальності комп'ютери з обчислювальних машин перетворилися на універсальні машини по виробництву «дзеркальних» світів. У кожній підсистемі суспільства утворюються «паралельні» світи, в яких функціонують віртуальні аналоги реальних механізмів відтворення суспільства: економічні інтеракції, політичні акції, юридичні дискурси законів, дій у мережі Інтернет і т.п. Процес заміщення за допомогою комп'ютерів реального простору як локусу соціального відтворення простором віртуальним Бюль називає віртуалізацією [3].

Дослідниками проблеми віртуальності, зокрема Корсунцевим І.Г., зазначається, що сама по собі дійсність як природна, так і соціальна, може вишиковуватися за принципом вкладених подібно до матрьошок реальностей [6,155]. Так, наприклад, державу можна розглядати як віртуальний суб'єкт, що існує в своїй власній віртуальній дійсності, каркас якої складають закони і рішення, що приймаються органами влади, причому цей каркас держава вільна змінювати, як захоче. Проте, для господарюючих суб'єктів закони держави не є віртуальними, вони об'єктивні і обов'язкові для виконання. Продовжуючи по аналогії, Майнцер К. зазначає, що господарський суб'єкт творить своє віртуальне середовище, яке для його співробітників і підрозділів буде об'єктивним. Тобто в наявності своєрідна ієрархія реальностей, які є генетично спорідненими і утворюють різноманітність [10,52].

У протилежність актуальній дійсності, що виражає цілісність, стабільність і завершеність, віртуальна реальність є джерелом відмінності

і різноманіття. Таким чином, віртуальність є феноменом, іманентним самій структурі буття, що втілює можливість творчої, генеруючої діяльності. Багато в чому це пов'язане з тим, що віртуальна реальність будується за принципом «зворотного зв'язку», що дозволяє здійснити максимальне входження людини в інформаційний простір. Причиною віртуалізації сучасного суспільства є об'єктивна потреба в переході інформаційно-комунікаційних технологій на новий якісний рівень, а також іманентна людській потреба в творчості, в створенні нової реальності, таких світів, по відношенню до яких вона була б деміургом [6;49-54].

Зміни у соціальній реальності супроводжуються змінами і в правовій освіті. Як підкреслює Максимов С.І., в умовах подолання ідеологічного диктату і масштабності завдань, які стоять перед суспільством, сучасна вітчизняна юриспруденція дедалі частіше звертається до філософського обґрунтування розв'язання її проблем, що вимагає значної світоглядно-методологічної переорієнтації на основі визнання людини найважливішою соціальною і правовою цінністю [11; 3-4]. Найбільш актуальною проблемою змін у правовій освіті є корегування моделі професійної підготовки фахівців - юристів, яка нині практично має «доганяючий» характер і здійснюється «від практики», що могло б бути допустимим для стабільного правового суспільства, зі сталими професійними традиціями і стабільним соціальним порядком. Для українського суспільства і держави, які перебувають у стані реформування, базова підготовка юриста всіх кваліфікаційних рівнів має спиратися на підготовку юриста широкого профілю, що дасть можливість забезпечити академічну та професійну мобільність фахівця., така модель має привести, з одного боку, до формування широкого світогляду фахівця-юриста, а з другого боку, має включати в себе вимоги до обсягу знань та навичок у певних видах юридичної діяльності. Нагальна необхідність реформи юридичної освіти є суспільною потребою. В юридичних вузах, зокрема Росії, вже тривалий час читають лекції студентам з цих дисциплін, випускають фахівців з конституційного права. А в базових класичних університетах України, на жаль, до цього навіть не підійшли. Тому що навчальні програми побудовані так, що, наприклад, у Київському Національному університеті на юридичному факультеті 58 годин присвячено архаїчній «квазидисципліні» організації діловодства на четвертому курсі, а про курс законодавчої техніки і законотворення студенти навіть не чули [7].

Відомий авторитетний вчений А. Селіванов вказує, що попит з боку найдинамічніших галузей господарського комплексу, соціальної і культурної сфер життєдіяльності суспільства потребують формування інноваційних форм і рівнів юридичної освіти, підготовки фахівців-

юристів на основі корекції змісту і характеру юридичної освіти, орієнтацію на потреби соціального розвитку [15].

Поглиблення міжнародних аспектів юридичної освіти, розробка навчальних програм, інших матеріалів, які спрямовані на інтеграцію вищої юридичної освіти України в Європейський та світовий освітній простір, участь у загальних європейських проектах з провідними вузами Європи також, на наш погляд, допоможе подолати не конкурентоспроможність українських ВНЗ на європейському і світовому ринках освітніх послуг, проголосує провідний вчений В. Тацій[16]

Інтеграція економік різних країн, міжнародного економічного ринку, глобальні проблеми людської цивілізації, зобов'язання України щодо гармонізації національного законодавства з міжнародним, приєднання України до Лісабонської конвенції «Про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні» з необхідністю викликають до життя низку практичних заходів на шляху інтернаціоналізації вищої юридичної освіти. Інтернаціоналізація як процес міжнародної орієнтації вузів має у своїй основі три основні елементи: наявність міжнародного компонента в змісті навчальних планів і програм, міжнародну мобільність студентів і професорів, наявність програм технічного співробітництва і взаємодопомоги.

Відповідно змінюється і завдання юридичної науки. Вона намагається осмислити залежність права від людини. Посилення процесів глобалізації у сучасному світі та перспективи побудови гуманістичної, ліберально-демократичної цивілізації відіграли роль суттєвих стимулів до інтеграційних пошуків, спрямованих на теоретичні побудови, здатні «примирити» позитивістський і природно-правовий напрями у розвитку сучасного правознавства. Пошуки розгортаються у площині інтегративного праворозуміння, точніше інтегрального типу праворозуміння. Причому інтегральний підхід застосовується у найширшому розумінні слова - від інтеграції, яка здатна подолати предметні полярності в середині всіх типів праворозуміння,

до інтеграції, спрямованої на нову, загальнонаукову методологічну єдність позитивістських, природно-правових і соціологічних пізнавальних моделей. В останній позиції, звичайно, не йдеться про створення єдиної універсальної теорії права, а виключно про вектор розвитку правової думки у третьому тисячолітті, вважає авторитетний правник П. Рабинович [14; 2-16].

Мова йде про персоніфіковану динаміку осмислення проблем класичної юридичної науки, гуманізацію юридичних знань. Немає потреби доводити, що гуманізація можлива винятково за умови реалізації певного міждисциплінарного комплексу. Це пов'язано з природою самого пізнання соціальної дійсності, що передбачає певний взаємозв'язок смислових структур і яке здатне змістовно розкритися на міждисциплінарному рівні. Ефективність інтегративного праворозуміння буде визначатися концептуальними рамками тієї загальнонаукової парадигми, методологічний потенціал якої стане на заваді еклектичному (механістичному) поєднанню різних типів праворозуміння, результати якого навряд чи можна назвати науковими. У такому аспекті зростає роль категорії права як інструмента наукового пізнання. Прикладом відповідного рівня міждисциплінарності є синергетика. Синергетичні моделі принципово не механістичні[10;58]. Найголовніше, що дає синергетика гуманітарним наукам - це інший спосіб осмислення моделей соціальної реальності на основі нелінійного мислення (нової нелінійної епістемології) [10;60]. Йдеться про принципи нові підходи у розумінні потенційних можливостей розвитку системи категорій правової науки, як великої відкритої системи.

Висновки. Таким чином, на наш погляд, зміни у правовій освіті є запорукою того, що право стане регулятором життя індивіда, а не перешкодою, завадою на його шляху реалізації своїх особистих завдань. В сучасних умовах саме правова освіта може стати найважливішим чинником розвитку особи, становлення громадянського суспільства і демократичної правової держави, громадяни якої зможуть жити в соціально-правовій згоді один з одним і з державою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания. - М.: «Медиум», 1995. - 323 с.
2. Иванов Д.В. Виртуализация общества – СПб.: Петерб. востоковедение, 2000. – 96 с.
3. Иванов Дм. Общество как виртуальная реальность // Информационное общество: Сборник. М. 2004. С. 354 - 359.
4. Ідеологія формування правового поля освіти // Наук.-освіт. потенціал нації: погляд у XXI ст. / авт. кол.: В. Литвин (пер.), В. Андрущенко, А. Гуржій [та ін.]. – К.: Навч. кн., 2004. – Кн. 3 : Модернізація освіти.
5. Кемеров В.Е. Введение в социальную философию: Учебник для вузов. Изд. 4-е, испр. – М.: Академический Проект, 2001. - 314 с.
6. Корсунцев И.Г. Философия виртуальной реальности // Виртуальная реальность: Философские и психологические аспекты. М., 1997. С. 49 - 54.
7. Костенко О.М. Криза правопорядку і реформація юридичної освіти <http://h.ua/story/182828/>
8. «Круглый стол»: проблемы современного правопонимания // История государства и права. — 2003. — №6 — С. 2-16

9. Литвинцева Л.В., Налитое С.Д. Виртуальная реальность: анализ состояния и подходы к решению // Новости искусственного интеллекта. - 1995. - № 3. - С. 24-90.
10. Майнцер К. Сложность и самоорганизация. Возникновение новой науки и культуры на рубеже века // Вопросы философии. — 1997. — №3. — С.48-61.
11. Максимов С.І. Правова реальність як предмет філософського осмислення // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, Харків-2002 – 35 с.
12. Носов Н.А. Виртуальная реальность // Вопросы философии, 1999, № 10, с.152-164
13. Перець В., Степанова В., Руденко Д. Правова криза. - Всеукраїнська газета Персонал - плюс. № 22 (375) 2-8 червня 2010 року.
14. Рабинович П. Проблеми трансформації методології вітчизняного правознавства: досягнення, втрати, перспективи. // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — №4.].
15. Селіванов А. Практика сьогодні не сприймає ситуацію, яка створилася // Матеріали «круглого столу» «Юридична освіта в Україні потребує негайної реформи». — Освіта України. - <http://ukrosvita.at.ua/publ/1-1-0-52>
16. Тацій В. Неналежно підготовлені юристи — це небезпека і для держави, і для суспільства. // Матеріали «круглого столу» «Юридична освіта в Україні потребує негайної реформи». — Освіта України. - <http://ukrosvita.at.ua/publ/1-1-0-52>.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2014

REFERENCES:

1. Berger P., Lukman T. Sotsialnoe konstruirovaniye realnosti: Traktat po sotsiologii znaniya (Social Construction of Reality : A Treatise on the sociology of knowledge). M.: "Medium", 1995. 323 p.
2. Ivanov D.V. Virtualizatsiya obshchestva. (Virtualization society). SPb.: Peterb. vostokovedenie, 2000. 96 p.
3. Ivanov Dm. Obshchestvo kak virtualnaya realnost (Society as a virtual reality). Informatsionnoe obshchestvo: Sbornik. M. 2004. P. 354 - 359.
4. Ideologiya formuvannya pravovoho polia osvity (The ideology of forming the legal framework of education). K.: Navch. kn., 2004. Kn. 3 : Modernizatsiya osvity
5. Kemerov V.E. Vvedenie v sotsialnuyu filosofiyu (Introduction to social philosophy). M.: Akademicheskii Proekt, 2001. 314 p.
6. Korsuntsev I.G. Filosofiya virtualnoy realnosti (Philosophy of virtual reality). Virtualnaya realnost: Filosofskie i psichologicheskie aspekty. M., 1997. P. 49 - 54.
7. Kostenko O.M. Kryza pravoporiadku i reformatsiya yurydychnoy osvity (The crisis of law and order and reformation of legal education). <http://h.ua/story/182828/>
8. „Kruglyy stol”: problemyi sovremennogo pravoponimaniya (“ Round Table” : problems of modern legal thinking). Istoriya gosudarstva i prava. 2003. №6. P. 2-16
9. Litvintseva L.V., Nalito S.D. Virtualnaya realnost: analiz sostoyaniya i podhody k resheniyu (Virtual reality : an analysis of state and approaches). Novosti iskusstvennogo intellekta. 1995. № 3. P. 24-90.
10. Mayntser K. Slozhnost i samoorganizatsiya. Vozniknovenie novoy nauki i kulturyi na rubezhe veka (Complexity and self-organization . The emergence of a new science and culture at the turn of the century). Voprosy filosofii. 1997. №3. P.48-61.
11. Maksymov S.I. Pravova realnist yak predmet filosofskoho osmyslennia (The legal reality as an object of philosophical reflection). Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia doktora yurydychnykh nauk, Kharkiv. 2002 . 35 p.
12. Nosov N.A. Virtualnaya realnost (Virtual Reality). Voprosy filosofii, 1999, № 10, p.152-164
13. Perets V., Stepanova V., Rudenko D. Pravova kryza (Legal crisis). Vseukrainska hazeta Personal - plus. № 22 (375) 2-8 chervnia 2010 roku.
14. Rabinovich P. Problemy transformatsii metodologii vitchyznianoho pravoznavstva: dosiahnennia, vtraty, perspektyvy (Problems transformation methodology domestic law: achievements, lessons learned and prospects). Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. 2002. №4.
15. Selivanov A. Praktyka sohodni ne spryimaie sytuatsiiu, yaka stvorylasia (Practice today do not accept the situation that was created). Materialy kruhloho stolu «Yurydychna osvita v Ukraini potrebuie nehainoi reformy». Osvita Ukrainy. <http://ukrosvita.at.ua/publ/1-1-0-52>
16. Tatsii V. Nenalezho pidhotovleni yurysty — tse nebezpeka i dlia derzhavy, i dlia suspilstva (A poorly trained lawyers - a risk for both the state and society). Materialy kruhloho stolu «Yurydychna osvita v Ukraini potrebuie nehainoi reformy». Osvita Ukrainy. <http://ukrosvita.at.ua/publ/1-1-0-52>.

Кравцов Юрій Сергійович – кандидат філософських наук, доцент
Дніпродзержинський державний технічний університет
Адреса: 51918, м.Дніпродзержинськ, вул. Дніпродзержинська, 2
E-mail: kravcovyuri@yandex.ru

Kravtsov Yurii Serhiiovych – PhD in philosophy, associate professor
Dneprodzerzhinsk state technical university
Address: 2, Dniprostroevskaya Str., Dniprodzerzhyn'sk, 51918
E-mail: kravcovyuri@yandex.ru